

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 7. De eo, à quo excommunicatio ferri debet, vt sit valida,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Ad vnam vero ab altera discernendam, regula hæc tenenda est: vt si in sententia qua fertur excommunicatio non indicetur hæc esse minorem: nempe vel eam ita nominando, vel ei tantummodo tribuendo effectum minoris excommunicationis proprium (qui est priuare Sacramentorum receptione) censenda sit maior. Vnde cum sententia fertur absoluit, vt cum Iudex dicit Excommunico illum, aut aliquid aliud æquiualens, nulla facta mentione maioris vel minoris excommunicationis, est maior excommunicatio iuxta expressum textum in cap. Si quem, De senten. excommu-
nic.

Sed obiciet aliquis in pœnis benigniorem interpretationem esse assumendam ex lege, si præses, & ex lege Interpretatione ff. De pœnis. Cum igitur id quod à indice dictum est absolute, excommunicamus, interpretari possumus, & de maiore & de minore excommunicatione, interpretatio de hac vt pote benignior, assumenda est, cui obiectioni duobus modis Couar. ad cap. Almamater 1. par. §. 8. num. 5. respondet. Primo ita vsum sermonis obtinuisse; vt cum absolute excommunicatio dicitur, significetur maior: communem vsum vero maximum obtinere locum in cuiuslibet sermonis interpretatione; ex lege Laboe. ff. De suppellectile legata. Secundo excommunicationem esse pœnam spiritalem: ad hoc institutam vt contumaces animos à peccatis auertat, & ad veram obedientiam adducat: quem effectum ea rarissime haberet, si esset interpretanda de minori, cum hæc parum oportet vltra peccatum mortale, hoc est, non inducat ad modum grandem læsionem, præter eam, quam contumax ex peccato mortali accipit.

CAPVT VII.

De eo à quo excommunicatio ferri debet vt sit valida.

SVM M A R I V M.

113. Que iurisdicctio requiritur ad valide excommunicandum.
114. Illius capax est tantum homo Christianus, viuens, & ratione vtens.
115. Eam non habet laicus.
116. Nec item mulier etiamsi Abbatisa sit.
117. Cui etiamsi Ecclesiastica iurisdictionis incapax sit, eiusdem tamen vsu aliquis commissi potest.
118. Ab Episcopo & Prelatis eo superioribus, potest ex officio valide ferri excommunicatio.
119. Potest etiam à nonnullis inferioribus Prelatis.
120. Qui ex ordine secularium censendi sunt excommunicare posse ex officio.
121. Parochos non esse de eodem numero.
122. Solutio obiectionum contrariarum.
123. Qui Regulares excommunicare possunt.
124. De iis qui ex delegatione possunt excommunicare.
125. Quædam aduertenda circa eamdem delegationem.
126. Prelatus innotatus maiore excommunicatione, quamdiu ab Ecclesia toleratur, potest valide excommunicare.
127. Quod procedit etiam in eo qui est propter heresim innotatus.
128. Irregularitas non est impedimentum vsus potestatis excommunicandi.
129. Que sint eiusdem impedimenta.
130. Peccat mortaliter qui sciens se non posse excommunicare, nihilominus excommunicat.
131. Ecclesiastici in vsu excommunicandi, non pendunt à potestate laicali.
132. De eo quod laici impediuntur se submittere Curia Ecclesiastica, relicta laicali.

Cum excommunicatio alia sit à iure, alia ab homine: illam is solus valide ferre potest, qui ius statutumve Ecclesiasticum perpetuum potest condere: de quo in præcedenti numero 97. iam est habita mentio. Atque conditio-
nes in iure excommunicationem imponente requisitas, vt ea valida esse ac ligare censeatur, persequi illius loci est in quo tractandum est de iis quæ sunt necessaria vt lex humana obliget. Qui locus pertinet ad sequentem lib. 13. in cuius cap. 16. ea tractatio instituetur. Tantum igitur est hic dis-
ferendum de eo qui excommunicationem secundæ generis,

ab homine scilicet, valide ferre potest. Atque sic procedemus, vt in priorè parte Capituli doceamus quis sit qui excommunicare potest: vnde sufficienter intelligetur quis possit excommunicationem eiusdem generis ferre. In posteriorè parte verò satisfaciamus quibusdam dubiis, eodem spectantibus.

Prior pars capituli, in qua docetur quis sit qui excommunicare potest.

Hoc quasi fundamentum constituendum est: excommunicationem esse actum iurisdictionis Ecclesiasticæ in foro exteriori, vbi causa inter homines contendendo agitur, vt facile est deducere ex verbis Domini nostri Matth. 18. Si frater tuus habet aliquid aduersum te, &c. latiusque tractat Vgolinus De censuris tabula 1. cap. 2. §. 18. & 19. Vnde consequens est, eum omnem qui iurisdictionem habet in foro exteriori, posse excommunicare: quod vnanimi consensu admittit Theologos in quartum distin. 18. & Summularios in verbo Excommunicatio testatur Couar. ad cap. Almamater, De senten. excommunic. in 6. 1. par. §. 11. num. 1. in eadem sententiam citans Panormit. Hostiensem, & Felinum: admonensque iuxta cap. Transmissam & cap. Suffraganeis, De electione, intelligendum esse de eo etiam qui potestatem ordinis nondum habet; & iurisdictionis particeps est, per commissionem qua populus ei subiicitur regendus, etiam in foro exteriori.

Patet autem primo ex fundamento posito: non nisi hominem Christianum, viuentem, ac ratione vtentem, excommunicare posse. Nam nec Angelus siue bonus siue malus, nec Iudæus, aut Paganus, nec mortuus nec furiosus aut aliter rationis vsu priuatus, capax est prædictæ iurisdictionis, vt de se patet: & in particulari Vgolinus loco cit. docet. De Angelo quidem §. 1. in fine. De homine vero vita functo, in §. 2. inde infert non valere excommunicationem quam iudex tulit, sub conditione si ipse moritur antequam conditio impleatur. De priuato autem rationis vsu in §. 6. & demum de non Christiano in §. 9. In quibus hæerere non est necessarium ad nostrum institutum.

Laicum non posse excommunicare valide.

SECTIO I.

Patet secundo, laicum excommunicare non posse: quæ est communis Doctorum sententia, vt aliquot in eam referens Vgolinus habet in eod. cap. 2. §. 10. Pro qua Couar. in cit. §. 11. num. 3. adfert tum alia tum cap. 2. de iudiciis & cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, De constitutionib. Qui & insinuat in præced. num. 1. bonam eius rei rationem: nempe quod potestas excommunicandi, cum respectum habeat ad aditum regni cœlestis (excludit enim à Sacramentorum vsu quo regnum cœlorum aperitur) est Ecclesiastica: quando quidem laici per se respicit tantum reip. pacem. Indeque est quod eadem iurisdicctio, in subiecto in quo inest, requirat aliquem sacrum ordinem, vt idem author annotat: aut saltem primam consensum vt placet Paludano & aliis quos refert & sequitur Vgolinus in cit. §. 10. sub finem. In laico igitur nequit esse potestas excommunicandi, ne quidem delegata, nisi Papa sit qui eam deleget. Quod communi Doctorum consensu tenent aliquot eorum citatis, Vgolinus meminit, benecque declarat eius rei fundamentum in eod. §. 10. nu. 4. post Couar. sub finem cit. nu. 3. Nempe quod prohibitio ne iurisdicctio Ecclesiastica per laicos exercetur, sit de iure Pontificio cui ceteri quidem omnes subsunt, non autem Papa. Addit ille, quod est notatum dignum, requiri Sacerdotalem ordinem ad ferendam excommunicationem cum solemnitate ceremoniarum, & precum, quas in anathematizatione seruandas esse habetur in 3. parte Pontificalis Romani.

Nec mulierem posse valide excommunicare.

SECTIO II.

Tertio, patet feminam non posse excommunicare, etiam si Abbatisa sit; ex cap. Dilecta De maiorit. & obedi. consentiuntque Summularios in verbo Abbatisa & alij quorum meminit Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 2. §. 7. num. 3. Ratio potissima est, quod ex communi Theologorum &

Canc.

Canonitarum sententia, vt idem Vgolinus habet aliquos eorum citans in preced. num. 1. mulier non sit capax tonsuræ Clericalis, nec ordinum, & per consequens, clausi regni cælorum non habeat in ealocum. Id quod manifestum est ex cap. Noua. De penitent. & remiss. vbi ratio hæc redditur: quia licet Beatissima Virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi sed istis Dominus clausi regni cælorum commisit.

17. Quamquam vt D. Thomas monet in 4. distinct. 19. questio. 1. art. 1. in fine, propter imminens periculum, si viri mulieribus cohabitent, aliquis clauium vsus committitur Prælatæ: puta correctio suarum subditarum & gubernatio, iuxta idem c. Dilecta: quo decernitur Abbatissæ subditos, debere ei obedire, siue sint moniales, siue alij, etiam Sacerdotes: atque esse alioqui excommunicandos. Non concedi autem vsum excommunicandi patet: quia non conceditur vsus absoluedi ab excommunicatione ex cap. De monialibus. De sentent. excommunic. parque ius est ligandi & soluendi ex cap. Verbum De penitent. dist. 1. vide Glossam l. ad cap. Inferior, distinct. 21. Neque refert quod Abbatissa aliquando iura Episcopalia exerceat, ponendo officiales, qui excommunicet: quia talis officialis non excommunicat auctoritate illius, sed Papæ: vt latè tractat Suarez ad tertiam partem D. Thomæ to. 5. disp. 2.

De eo verò quod queri potest, An femina, si non ordinariam, saltem delegatam excommunicandi potestatem habere possit: quamuis fatendum sit, nec talem inueniri commissam esse feminae, nec decere vt committatur; tamen cum mulieris sicut viri laici incapacitas illam habeat, sit tantum de iure Pontificio vt notat Palud. in 4. distinct. 18. quest. 1. art. 3. concl. 5. negandum non est, quin ex Papæ commissione possit femina excommunicare: prout asserunt idem Palud. ibid. D. Anto. 3. par. tit. 27. c. 4. versu Vltimo nota, Sylu. in verbo Suspendio qu. 2. & alij quibus assentitur Vgolinus in cit. §. 7. num. 5.

Episcopum ipsaque Superiores, itemque aliquos Inferiores, posse valde excommunicare.

SECTIO III.

118. Quartò patet Episcopum, ac Synodale Concilium posse excommunicare: multoque magis alios Prælatos ipso Episcopo Superiores, puta Summum Pontificem, Concilium Generale, Patriarchas, Primate, Metropolitanos & Concilia Prouincialia. Quibus omnibus dubium non est accommodari ac conuenire illud, per quod in Ecclesia potestas excommunicandi instituta est à Christo, cum dixit Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. Quæcumque alligaueritis super terram erunt ligata in cælis. Illis Vgolinus addit in sequent. §. 20. Papæ Legatum à latere, respecta eorum qui sunt in prouincia ad quam delegatur: actum eiusdem Papæ, tum aliorum Prælatorum memoratorum Vicarios. Sed Soto in distinct. 22. quest. 2. art. 2. concl. 1. ponendos censet potius in delegatorum quam in Ordinatorum numero: eo quod non ex officio, sed ex commissione possint excommunicare. Sicut hoc autem sine illud dicatur parum refert ad nostrum institutum.

119. Quod verò sint aliqui inferiores Episcopo, qui ex suo etiam officio excommunicare possint, habetur ex cap. Cum ab Ecclesiarum De offic. Ordin. Neque Soto, qui videtur contrarium docere in lib. 10. de iustitia & iure questione prima, artic. tertio (inquiens excommunicare propria auctoritate, solius Episcopalis muneris esse) audiendus est: nisi velit tantum excommunicationem ferre, ad officium Episcopi propriè pertinere: sicut gestare gladium materiale, ad officium Principis pertinere dicitur hoc nomine, quod cæteri, licet portent ex officio, id tamè faciant, vt Principis coadiutores. Isque est sensus cap. Corripiantur 24. quest. 3. à Soto ipso citati: in quo sensu accipitur à Syluest. excommunicatio 1. num. 5. Et si alter quoque esse potest: nempe quod inferior excommunicare nequeat cum solemnitate: quia id Episcopi proprium est, prout patet ex cap. Debent 11. questio. 3. vbi ea solemnitas describitur his verbis. Debent duodecim Sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentis in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excommu-

nicationis prolicere debent in terram, & conculcare pedibus.

Sit igitur constitutum, posse sine tali solemnitate, maiorem excommunicationem ferri ab inferioribus Episcopo, qui in foro externo iurisdictionem habent ordinariam: vt censetur habere illi quibus per legem Ecclesiasticam ea conuenit, tanquam propria dignitate ipsorum annexa, congruenter necessitati muneris quod iisdem incumbit.

Interdum etiam consuetudine rationabili præscripta (de qua ex instituto dicitur in lib. 13. tract. 4. titulo quarto) eandem potestatem obtineri ab iis qui inferiores sunt Episcopo, constat ex cap. Dudum 2. §. Sed cum in iure De elect. vnde habetur etiam talem consuetudinem requirere, vt actus ex quibus ea constat, ab habente curam animarum exerceantur in propriis subditos: vt à Parocho in suos Parochianos, à Præposito Canonicorum aut aliorum Clericorum in eosdem. Illic enim Pontifex ex eo, quod quidam Archidiaconus consuetudinem habebat ferendi censuras, infert eundem habuisse etiam curam animarum. De istiusmodi plenius Vgolinus in cit. cap. 2. §. 21. Suarez tomo 5. disputat. 2. sect. 2. & Georgius Sayrus lib. 1. Theauri casuum conscientie capit. 6. numero 30. & Pro praxi sufficit sequentia ad didicisse.

Qui ex secularibus Episcopo inferioribus possint valde excommunicare.

SECTIO IV.

120. Iam quinquam ex secularibus Episcopo inferioribus talem potestatem habeant, cognosci potest hac regulà, quam dat Palud. in 4. distinct. 18. quest. 2. art. 1. Eum Prælatum Episcopo inferiorem posse excommunicare, qui de iure aut consuetudine legitime præscripta, aut speciali privilegio, potestatem habet citandi subditos suos, & in Ecclesiastico foro contentioso, ius illis reddendi: non item alium. Cuius regulæ ratio est, quod excommunicatio (vt Panorm. ad cap. Si Sacerdos De offic. Ordin. num. 10. ostendit) non fertur sine iudiciali causa cognitione; ex cap. Nemo, 2. questio. 1. & ex cap. Sacro, de sentent. excomm. & ex cap. 1. eod. tit. in 6. & est meri imperij: ferturque in inuitum argumento cap. Sententia 11. quest. 3. Vbi igitur de aliquo constituitur talem potestatem Ecclesiasticum ipsum habere, statuemus excommunicare posse: sicut Palud. statuit de Cardinali non Episcopo in Ecclesia tituli: quod communiter receptum esse ex Panorm. & Felino habet Vgolinus in prin. cit. §. 20. num. 10. Item de Archidiacono habente curiam, de Decano rurali, si & ipse curiam habeat: de Decano etiam urbano, qui non tantum curam animarum sed etiam in foro contentioso Ecclesiastico ius reddere potest: & demum de Suceptore, aut alio quouis ad quem per modum iudicij vel fori contentiosi pertinet iurisdictione in Clericos Chori.

In qua sententia fundatur, quod Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 5. ait Præpositus Ecclesiarum collegatarum de iure communi excommunicare posse suos subditos. Ex ea que sequitur illud quod ex Panorm. Vgolinus habet in fine eiusdem §. 20. vt non tantum Collegium Cathedralis Ecclesie Episcopo mortuo: sed etiam collegium inferiorum Ecclesiarum, quæ capitulum habent, mortuo suo antistite, adipsescat potestatem excommunicandi. Monet autem consequenter Nauar. se dicere (Ecclesiarum Collegatarum) propter Rectores Ecclesiarum habentium multos beneficiarios non viuentes collegialiter: quoniam tales nullam iurisdictionem habent in foro exteriori, iuxta glossam ad cap. Statutum, verbo Collegiata, De electione in 6. & Panorm. ad cap. Nobis De iure patronatus num. 8. Vbi an aliqua Ecclesia sit Collegiata cognosci ait primò, ex illius institutione: nempe si institutum sit, vt in ea plures essent Collegæ, non autem si tantum esset vnus cum aliquo Clerico. Secundò, si aliquo privilegio habeat ius Collegiatae. Tertio, si illi qui sunt de ea Ecclesia sint in possessione collegij, id est, si exerceant iura pertinentia solum ad collegium: nempe si soleant creare Syndicum, eligere Prælatum & infra modum illa facere. Quod si hæc desint non sufficit in Ecclesia esse plures Clericos beneficiarios, vt dicatur Collegiata.

Porro ex propofita regulà, pariter de eo quem constitue-

est non habere potestatem reddendi ius in foro contentioso, statuendum est non posse excommunicare.

Quid sit de Parochistenendum.

SECTIO V.

111. **Q**uapropter quidquid aliqui contraxerint (de quibus Vgolinus tab. 1. cap. 2. §. 19. num. 3.) non modo simplices Sacerdotes qui non habent subditos; sed nec Parochi iure communi excommunicare possunt. Hoc expresse docent tum Panormit. ad cap. Cum contingat De foro compet. nu. 30. & ad cap. Si Sacerdos De offic. Ordin. num. 10. alique ab Vgolino ibidem citati: tum etiam Palud. & Nauar. locis ante citatis, & D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 7. ac Sotus lib. 10. de iust. & iure, quest. 1. art. 3. Vbi admonetiam non esse in usu; quod D. Thomas dixit Parochis concessum esse à iure communi, ut propter furtum & rapinam excommunicare possint. Immo iam prohibitum esse intelligitur ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. De reformat.

Dixi de iure communi, quia negandum non est, quin vt D. Anton. notat, ex speciali iure & privilegio, aut consuetudine præscripta (quod etiam Nauar. monet in cit. num. 5. possint excommunicare tanquam Vicarij Episcopi, qui ubique esse non potest. Quod verò ipsi Parochi excommunicare non valeant ex officio, hinc patet: quia etsi iurisdictionem in suos subditos habeant quoad forum conscientie: non habent tamen quoad forum iudiciale: cum iidem subditi nequeat coram illis conveniri in causis contentiosis, hoc est, licet Parochi in foro exteriori, possint inter aliquos iudicare tanquam arbitri ab ipsis electi: non tamen tanquam Iudices Ecclesiastici; qui non solum habeant curam animarum; sed etiã causarum cognitionem, & decisionem per quam actori reddant ius, de reo coram fe canonice conuento. Accedit quod ex iure communi (vt Vgolinus in cit. §. 19. num. 5. bene docet) munera Parochi sunt. Primò Sacramenta suis Parochianis administrare. Secundò, iidem Missæ sacramentis saltem festis facere, & ad illud eos de more vocare. Tertiò, festis præsertim diebus, illos ad Christianas virtutes amplectendas incitare, & à vitijs deterrere. Quartò, festis item diebus, Christianæ fidei rudimenta pueris tradere, Christianisque moribus imbueri. Quintò, decimas aliasque oblationes percipere. Sextò, sepulturæ, vt onera ferre; sic emolumenta acius consequi. Ad quæ officia exequenda, non est necessaria iurisdictione alia, quam fori interioris.

112. **Q**uod si obiciat aliquis ex cap. Si Sacerdos, De offic. Ordin. quod Sacerdos auctorem damni, etiam si illi confessus sit, excommunicare possit (ita tamen vt non violeat Sacramentale sigillum de quo dictum est in præced. lib. 3.) si ille cui damnum illatum est petierit iustitiam. Respondendum, illic interpretari Panormit. ano, nomine Sacerdotis significari habentem ordinariam iurisdictionem. Quo item modo respondendum est ad illud, quod in cap. Cum ab Ecclesiasticum eod. tit. potestas excommunicandi tribuitur Plebano: ne in *cap. glossa interpretari*, illic esse sermonem de eo plebano, qui habet iurisdictionem in foro contentioso. Atque hæc de secularibus.

Qui ex regularibus valide excommunicare possunt.

SECTIO VI.

113. **Q**uod attinet ad regulares, Palud. in 4. dist. m. 18. quest. 2. art. 1. statuit Abbatem, quia per electionem institutus est Iudex suorum monachorum, habere potestatem hos excommunicandi, etiam ante ipsius benedictionem, dum modo confirmatus sit. Assentiuntur ei D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 7. Syluester excommunicatio. num. 5. & Nauar. cap. 27. nu. 5. Vgolinus tab. 1. cap. 2. §. 20. num. 11. atque à recentioribus communiter notatur, per cap. Transmissam De elect. vbi definitur electum confirmatum exercere posse ea quæ sūt iurisdictionis. Idemque vult Palud. sentiendum esse de Priore conuentali instituto per electionem, ex cap. Cum in Ecclesiis, De maiorit. & obed. Immo & de eo, qui cum per electionem constituitur, institutus est tamen per provisionem Superioris: non item de Priore claustrali, qui sine electione constituitur ab Abbate. Is enim habet tantum auctoritatem quam illi vt delegato suo, Abbas committit: Mortuo tamen Abbate (inquit Palud.) Idem Prior vicem illius

Valerij Tom. 1. Pars II.

gerit: similiterque mortuo Priore instituto per electionem: Superior qui tunc præest conuentui vicem gerit ipse. Qui uterque proinde potest iure suo excommunicare; sicut Canonico- rum capitulum potest Sede vacante vicem Episcopi mortui gerere in spiritualibus iuxta cap. Cum olim De maiorit. & Obed. Atque istud quod de Abbatibus & Prioribus dicitur, est pari ratione accommodandum ad Superiores quarumvis Religiosarum familiarum; nisi institutio ipsarum aliud ferat. Sic enim vt pluribus in margine citatis habet Henriquez. in sua summa, lib. 13. cap. 24. §. 3. in illis quæ exemptæ sunt à iurisdictione Episcopi, non modo Generalis & Provincialis, sed etiam Prior, aut Guardianus, vel Receptor habet ex officio potestatem excommunicandi. Et ratio esse potest, quod tam horum quam illorum externa gubernatio vt efficax sit, requirat tale adiumentum, tanquam neruum Ecclesiasticæ disciplinæ: & ad continendos in officio subditos valde salutare; ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. De reformat.

De iis qui excommunicare possunt valide tanquam delegati.

SECTIO VII.

124. **P**raeter ordinarios Iudices Ecclesiasticos, de quibus hæc tenus; ipsorum delegati excommunicare possunt ex cap. Præerea De offic. delegati. Id quod pro communiter recepta sententia proponit Couar. ad cap. Alma mater 1. par. §. 11. n. 1. in fine, & post ipsum Vgolinus de censuris tab. 1. cap. 7. in principio, citans adhuc pro eo alios canones. Intellegendum est autem cum restrictione ad ea quæ commissa sunt ipsis: & non extra illa, iuxta Palud. in cit. art. 1. cond. 11. Item dummodo is qui illos delegauit adhuc sit in viuis, nec ab officio amotus sit; aut alia ratione iurisdictionem amiserit; ex cap. Gratium, De offic. delegati. Nam alias non potest iure procedere, nisi in negotio cæpto per citationem, per quam iurisdictione continuatur, prout communem sententiam esse habet ex Iafone Vgolinus tab. 1. cap. 7. §. 1. num. 5: Adde ex Felino communem quoque sententiam esse, quod talis citatio, non proferat, nec confirmet iurisdictionem in aliis causis, non connexis cum ea quæ per citationem cæpta fuit.

125. **A**duerte autem primò, ex Sylu. in verbo Delegatus num. 1. Delegatum hic intelligi tantum eum, cui ab Ordinario causa cognoscenda & decidenda committitur. Neque enim ille cui nondum ministerium delegatur; potest excommunicationem ferre, nisi forte id speciatim sit ei commissum (quo casu posse valide excommunicare Vgolinus in sequen. nu. 7. ait communem consensum esse) quia puniunt per excommunicationem requirit causæ cognitionem quæ non est ei commissa: demanda enim executione nuda non censetur commissa causæ cognitio; iuxta legem Executorem Cod. De executione rei iudicata.

Aduerte secundò, ex eodem Sylu. ibidem num. 2. quem libet Ordinarium qui excommunicare potest, posse habere delegatum: quia illud quod est iurisdictionis, potest alteri committi, nisi quis habeat, eo modo quo postea dubio 2. exponetur, impeditum iurisdictionis suæ usum: de qua re Vgolinus tab. 1. cap. 4. §. quarto num. quinto. Adde in seq. num. 7. delegante post delegationem incidente in excommunicationem, aut officij suspensionem, ac denuntiato; delegatum amittere iurisdictionis usum: excepto quod prius cæptam causæ cognitionem sibi commissam prosequi possit, prout iam ante insinuauimus.

Aduerte tertio ex Palud. in seq. art. 2. solum delegatum Papæ posse subdelegatum, id est, à se rursus delegatum habere. De quo id ipsum, quod proximè dictum est de amissione iurisdictionis in aliis delegatis, esse dicendum patet ex cap. finali. De officio Legati.

Aduerte quartò, quod Palud. consequenter addit, visitatorem missum non solum ad simplicem enquestam (vt ipse loquitur) faciendam, & referendam: sed etiam ad corrigendum & puniendum: posse excommunicare. Nec refert, inquit ille, quod Prior claustralis punire & corrigere possit, non autem excommunicare; quia præsentem habet Abbatem qui id potest.

Aduerte quintò Officiales Episcopi magis iure ipsius,

Et

quam

quam suo proprio, excommunicare posse: ut deduci potest ex cap. Romana De appellationibus in 6. ubi habetur Episcoporum & suorum Officialium vnum & idem consistorium esse censendum.

Part altera capituli in qua tractantur dubia quedam de eo qui excommunicare potest.

116.

Primum dubium est, An sufficientem iurisdictionem alias habens, si irretiat maior excommunicatione, possit valide excommunicare. Cui occurrendum est distinctione: vel enim est de numero eorum excommunicatorum qui vitandi sunt; & tunc certum est ex cap. Audiuimus 24. quæst. 1. excommunicationis sententiam ab ipso latam, nullius momenti esse, E ratio est, quia priuatur vsu potestatis iudicandi; per cap. Exceptionem De executionibus: ubi sub finem dicitur, excommunicatum publicè, ab officio iudicis repellendum esse: & per cap. Ad probandum, de sentent. & re iudicata: ubi dicitur, sententiam latam per publicè innotatum vinculo excommunicationis infirmam, id est, *interprete glossa*, nullam esse. Vel est de numero eorum excommunicatorum quos non tenemur vitare, quia Ecclesia illos adhuc tolerat: si que dubitatur, an ab ipso lata excommunicationis sententia sit valida. De qua re in vtramque partem auctores proponit Couarr. ad ca. Alma mater 1. part. § 11. num. 4. post Felinum ad cit. cap. Ad probandum nu. 7. Vbi fundamentum eorum quinquidam esse dixerunt. refert istud: quod publice excommunicatus, cum sit extra Ecclesiam, non possit ab ea alium elicere. Aliorum verò fundamentum esse: quod excommunicatus toleratus ab Ecclesia non priuatur vsu publici officij (quod nec contrarie sententia propugnatores negant: nisi quod in excommunicatione peculiarem rationem esse velint) ita ut teneant illa, quæ ab ipso geruntur, quatenus publicam habent auctoritatem. Quare tenebit etiam validaque erit excommunicatio ab ipso lata: præsertim cum sententia excommunicationis, inquit Felinus, facilius penetrat, id est, facilius robur suum obtineat, effectumque sortitur, quam alia pœna: siquidem ex cap. Pastoralis De appellat. sub finem, excommunicatio secum trahit suam executionem: adeo ut, *ex glossa ibidem*, vel statim liget vel statim nulla sit. Neque refert, quod excommunicatus, etiam occultus, Extra Ecclesiam sit: nam ut rectè ait idem Felinus, quod quis valdè excommunicet, dignitas facti non persona. Excommunicatus autem occultus in officij dignitate & vsu toleratur.

127.

Hanc sententiam memorati auctores sequuntur, & recentiores communiter. Quam quoad hæreticum, restringendam esse significat Alfonso à Castro libro 2. de iusta hæreticorum punit. in cap. 23. & 24. contendens Papam & cæteros Episcopos per hæresim amittere iurisdictionem: vnde consequens est latam ab ipsis excommunicationem; esse nullam. Sed probabilior est sententia Caiet. tract. 1. De auctoritate Papæ cap. 19. & Soti in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 2. existimantiū Papam, si fieret hæreticus similiterque cæteros Episcopos eadem labe infectos, quandiu ab Ecclesia tolerantur, retinere suam iurisdictionem: ideoque debitè latam ab ipsis excommunicationem esse validam. Id quod deducitur ex cap. Ad probandum §. Præsentis De hæreticis. Cuius verba sunt, Præsentis nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifestè fuerit in hæresi deprehensus; si Clericus sit, vel cuiuslibet religionis obumbratione fucatus, totius Ecclesiastici ordinis prærogatiua nudetur, & sic omni officio spoliatus Ecclesiastico, secularis relinquatur potestatis animaduersione debita puniendus. Hæc enim exprimit tantum ferendam, non autem latam sententiam, ut constat ex eo, quod verbum, *nudetur*, sit futuri temporis; cui nec additur ipso facto, vel ipso iure, nec aliud quo lata sententia significetur. Priuationem ergo officij non incurrit hæreticus ipso facto: sed postquam ad illam fuerit per Iudicem condemnatus. Accedit quod ratio ob quam valida censetur gesta per excommunicatum toleratum: (nempe quod magna oriretur in Ecclesia perturbatio, si in dubium esset reuocandum ius eorum, quibus à tali excommunicato, officium aut beneficium Ecclesiasticum est datum) perinde locum habeat in hæretico tolerato, ac in cæteris excommunicatis toleratis.

Secundum dubium est, An vtrab excommunicato, sic ab irregulari lata excommunicatio sit inualida. Ad quod respondet Richard. in 4. dist. 18. art. 4. quæst. 4. habentem alias sufficientem iurisdictionem si fiat irregularis, ferre validam excommunicationem. Ratio est, quia irregularitas ex se non adimit iurisdictionis vsum, sed tantummodo vsum Ordinum aut habilitatem ad eodem suscipiendos ut suo loco exponetur lib. 30. tract. 2. Ad ferendam autem validè excommunicationem, nihil amplius requiritur ex parte ferentis quam iurisdictione sufficiens, & illius vsus non impeditus.

Quod impedimentum, cum Vgolino (De censuris ab. 1. c. 2. §. 24.) nota nasci posse ex his. Primò, ex eo quod Prælati sit excommunicatus, nominatim denuntiatus: tunc enim nec ipse, iuxta antedicta, nec Vicarius ipsius, ex ca. 1. De officio Vicarij in 6. excommunicare potest. Quod idem de eodem Vicario dicendum est, si Prælati cuius vices gerit captus sit à paganis vel schismaticis; tunc enim iurisdictione deuoluitur ad Capitulum, perinde ac ipso mortuo: ex cap. De supplenda Prælatorum negligentia in 6. Idem autem quod de excommunicato nominatim denuntiato, esse dicendum de suspensio ab officio, communiter receptum esse addit ex Panormit. Vgolinus *ibidem* num. 8. Præterea nasci posse ex eo, quod Superior, prohibendi potestatem habens, ipse omnino prohibuit nec iurisdictionem exerceat, aut nec excommunicet; si que contra faciat, id pro infecto haberi vellet. Ad quod facit cap. Quia plerique De officio. Ordin. in 6. iur. & glossa, verbo Sententia. Nasci tertio posse ex eo, quod à Iudice antequam excommunicationis sententiam proferret, appellatum sit ad Superiorem. Tali enim appellatione, vsus iurisdictionis ita suspenditur in Iudice, ut si contra conetur nulla sit sententia. Id quod Vgolinus in seq. num. 9. canonum & Canonistarum auctoritate confirmat: sed in eo tanquam spectante ad forum externum, nihil opus est nos immorari. Denique iuxta communiter receptam, ut *idem num. 10. addit*, sententiam nasci posse ex eo, quod in quem Iudex vult ferre sententiam, ipsum recusauerit. Id quod, sicut præcedens, ad forum externum pertinet.

Tertium dubium est, quale peccatum committat is qui sciens aut scire debens se non posse excommunicare, nihilominus excommunicat. Ad quod Nauarr. in Enchir. cap. 27. nu. 8. respondet peccare mortaliter: quia vsurpat alienam iurisdictionem aut eius vsum; quod peccatum est mortale iuxta D. Tho. 2. 2. quæst. 60. art. 6. Ita ut sibi cauere debeant nonnulli Parochi, qui absque iurisdictione ferunt in suos subditos sententiam excommunicationis. Neque enim eos excusat quod obtundunt se comminatoriam tantum ferre ad ipsos terrendos absque intentione excommunicandi: nam plerique id ignorant, & conscientia erroneà laborantes, eam quam putant veram excommunicationem parui pendentes peccant: in quod discrimen coniecit ipsos, peccatum est graue, ut rectè monet Sotus in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 2. col. 7.

Quartum dubium, quod olim proponebatur An Ecclesiastici Iudices in vsu potestatis excommunicandi pendant à potestate laica: nunc temporis nullum habet locum: quia omnem de eare dubitandi occasionem Concil. Trident. sustulit sess. 25. cap. 3. De reform. cum præcipit, ne Episcopus ad excommunicationis concedendas cuiusvis secularis, etiam magistratus, auctoritate adducatur: sed totum in eius arbitrio & conscientia, sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore decernendas esse iudicauerit. Item postea verus finem capitis habetur, nefas esse seculari cuiilibet magistratu prohibere Ecclesiastico Iudici ne quem excommunicet: aut mandare ut latam excommunicationem reuocet: sub prætextu quod obserua non sint contenta in eo decreto Concilij: pura quod pro re leui, nec sufficiente monitione præmissa lata sit Non enim ad laicos, sed ad Ecclesiasticos talis cognitio pertinet.

Qua tamen Consilij definitione non obstante Nauarr. in lib. 5. Consiliorum *tit. De excomm. consil. 1.* à peccato excusat quod pluribus in locis à seculari magistratu non permittuntur laici seculares suo seculari foro renuntiare, & se Ecclesiastico submittere: confitendo debitum, seque obligando ad soluendum illud in certum diem: suscepto sponte Iudicis præcepto, ut promissionem impleant sub pœna excommu-

nicatio-

nacionis late sententia. Nam licet per hoc, impedimentum aliquid vsui excommunicationis ponatur: non ideo tamen ipsum esse censendum illicitum: inde probat idem Nauarrus, quod ex permissione talis renunciationis & submissionis, fraus fieret iurisdictioni laicorum: siquidem omnes ferè contractuum ciuiliū causæ referrentur ad curiam Ecclesiasticam, curi illorum desertat: quod alienum est à ratione, vt patet: quia Ecclesia quæ cultrix est iustitiæ non debet cum aliena iactura locupletari. Adde nec eam velle vt iurisdictione laica fraude participetur, neque intendere iurisdictioni Regum præiudicare ex c. Nouit De iudiciis. Hæc Nauar. quæ saluo semper Superiorum saniori iudicio accipienda esse vult, & nos cum eo velle debemus.

CAPVT VIII.

De eo in quem excommunicatio valide ferri potest.

SVM MARIVM.

- 133 Angeli excommunicari non possunt, non modo boni, sed nec mali.
- 134 Nec item possunt bestia.
- 135 Nec homines non baptizati, etiam si catechumeni sint, seu ad fidem conuersi.
- 136 Nec homines vitæ sancti.
- 137 Obiectio de hereticis post mortem anathematizatis, cum solutione.
- 138 Vniuersitatem excommunicari non posse.
- 139 Possunt tamen qui sunt de vniuersitate, & quaratione.
- 140 Non modo iniusta sed etiam inualida est excommunicatio lata in vniuersitatem. Et quod nemo à seipso, aut à pari aut ab inferiori possit excommunicari.
- 141 Papa excommunicari non potest, nec Archiepiscopus à suo Suffraganeo.
- 142 Episcopus non ligatur excommunicatione se lata: illius tamen occasione incurrit potest in latam aduersus eos qui cum excommunicatis communicant in crimine criminioso.
- 143 Episcopus excommunicari potest à suo Metropolitanano non item subditi ipsius, exceptis Officialibus, cum peccant in executione officij, quod gerunt vice eiusdem Episcopi.
- 144 Quis possit excommunicari, & quibus modis contingere possit, & aliquem esse excommunicatum subditum.
- 145 Idem subditus potest à suo Superiore pluribus excommunicationibus ligari, etiam ob idem peccatum.
- 146 Excommunicatio lata per statutum Episcopi, non incurritur ab ipsius subditis delinquentibus extra territorium.
- 147 Limitatio cum qua id accipiendum est.
- 148 Quomodo possit, aut non possit Episcopus ligare subditum suum existentem extra territorium ipsius.
- 149 Excommunicari potest absens.
- 150 Committens delictum in alieno territorio in quo propter illud imposita est excommunicatio, in eam incurrit.
- 151 Huius extensio & limitatio.
- 152 Quando excommunicationem latam per modum sententiæ hominibus, incurrit non subditi committentes delictum propter quod lata est.
- 153 Committens delictum in loco exempto à iurisdictione Episcopi, non incurrit in excommunicationem ab hoc propter illud latam.
- 154 Quomodo possit aut non possit quis excommunicari ab Episcopo proprio existente extra suam diocesim.

Hoc caput sicut præcedens bipartitum erit, in priorē parte tradetur explicatio rei propositæ, & in posteriorē tractabuntur aliquot dubia ad eam spectantia.

PRIOR PARS CAPITIS.

In qua traditur explicatio rei propositæ.

Ad rei propositæ explicationem supponenda sunt duo. Alterum, quod is solus excommunicari possit, qui est capax bonorum quibus excommunicatio priuat; nam excommunicatio est quædam priuatio, & omnis priuatio est negatio formæ in subiecto illius capaci. Alterum, excommunicationem cum sit actus iurisdictionis, non nisi in subditum posse ferri: ita vt nequeat non subditus excommunicari, pro-

ut receptam sententiam esse aliquot in eam citatis testatur Vgolinus De censuris ab. i. cap. 2. §. 1. num. 1. & 2. Vbi ad confirmationem inducit capitulum Conquerente & cap. Dilectus iuncta glossa De officio Ordinarij, & cap. A nobis 1. & cap. Sacro De sententia excommunic. & cap. 1. & cap. Romana §. Porro, eodem tit. in 6. & cap. finale De Constitut. eod. lib.

Nec Angelum, nec bestiam, nec hominem non baptizatum excommunicari posse.

SECTIO I.

EX quibus fundamentis inferitur primò, Angelum bonum excommunicari non posse: quia nec est capax Sacramentorum, aliorumque bonorum quibus excommunicatio priuat, nec vlli homini subditur: vt patet ex verbis Domini Matth. 11. Amen dico vobis, non surrexit maior inter natos mulierum Ioanne Baptista. Qui autem in minor est in regno caelorum, maior est illo. Item ex Psal. 8. & ex cap. 2. epistol. ad Hebr. vbi Deus dicitur hominem minoralle paulo minus ab Angelis.

Inferitur secundò, neque diabolum excommunicari posse, quod Nauar. expressit in Enchir. cap. 27. num. 13. Nam & scripte est Angelus licet malus, bonorum quibus excommunicatio priuat minimè capax. Neque est quod quis obicit anathematizationes, quibus exorcismorum libelli sunt pleni. Nam ea sunt imprecationes & detestationes, quibus id nomen accommodatur, sicut Marci 14. cum de Petro dicitur Cæpit anathematizare. &c. quem constant tunc vsurpassè, non quidem excommunicationes de quibus agimus, sed imprecationes & detestationes. Eas autem diuersas esse ab excommunicatione, inde constat aperte, quod illas exercere possit exorcista, qui ex tali officio non habet iurisdictionem necessariam ad ferendam excommunicationem. Adde quod excommunicatio feratur ad deducendum contumacem à sua contumacia. Dæmon autem sit obstinatus in sua.

Inferitur tertio, neque bestias (quod etiam loco cit. expressit Nauar.) excommunicari posse. Nam constat prædictorum bonorum eas minimè capaces esse. Quanquam vt idem ait, aduersus locustas brachos & alia eiusmodi vermium genera, religiosè vt possumus aquà benedictâ, precibus, & adiurationibus sanctis, fundatis in diuina bonitate, & misericordia, ac sanctissimis verbis ipsius, Institutioneque Ecclesiæ Catholicæ. In quibus precibus & adiurationibus verba non sunt reserenda ad bestias ipsas, sed vel ad Deum, vt dignetur misericorditer tale incommodum auertere: vel tanquam exorcismi, ad dæmones, vt Dei virtute cessent nobis esse infesti. De qua re Vgolinus tab. 1. c. 17. in principio, n. 2.

Inferitur quarto, nullum Paganum, Turcam, aut Iudæum excommunicari posse: quod expressè tradunt D. Anton. 3. parte tit. 24. cap. 75. §. 1. & Syluest. excommunicatio 1. num. 7. multique alij quos commemorat Vgolinus in eodem ca. 17. §. 5. num. 2. Et patet ex cap. Multi 2. quaest. 1. vnde habetur correctio Ecclesiasticam quæ per excommunicationem, fit, esse eorum qui ad Ecclesiam pertinent, non autem eorum qui foris sunt: iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 5. Nunc autem scripsi vobis, non commiseri, si is qui frater nominatur est fornicator aut auarus &c. Quidem mihi de iis, qui foris sunt iudicare, Et ratio in promptu est: quia nequeunt priuari participatione Sacramentorum ad quam nullam fuerunt admissi, nec vt tales admitti possunt iuxta c. Veniens De presbytero non baptizato. Quæ ratio sufficit ad demonstrandum ne catechumenos quidem seu conuersos ad fidem (etiam si aliqua ratione subiiciantur ditioni Ecclesiæ) excommunicari posse: quod in cit. n. 13. expressit Nauar. Vnde licet inferre, quod etiam si detur, quod contemdit Alphonsus à Castro in l. 1. De heret. p. mitione c. 8. Catechumenum fide imbutum, si antequam baptizetur in aliquam hæresim incidat, censendum esse hæreticum: non debere tamen ceteri incurrisse excommunicationem bullæ Cænz Domini, latam in hæreticos. Cæterum hoc quod dicitur non posse Paganos, Turcas, Iudæos, & Catechumenos excommunicari, non est, prout D. Anton. & Sylu. locis cit. alij; ab Vgolino in seq. n. 4. relati admovent, extendendum ad priuationem externæ communicationis fidelium. Nam Ecclesia potest illos indirectè eâ priuare: nimirum prohibendo fidelibus, ne cū illis conuersentur.